

divadelní soubor *vicena* sdruženého klubu pracujících nositele ceny a. zápotockého ústí nad orlicí

Svědectvím o velikosti a slávě Albrechta Václava Eusebia z Valdštejna, vévody frýdlantského, je i pražský palác. Vyrosl na ploše, kterou dříve zaujímal dvacet šest domů, čtyři zahrady a malostranská obecní vápenice. To všechno Valdštejn vykoupil během tří let (1622-1624), a ačkoli nikterak nespíchal s placením a některým majitelům nezaplatil vůbec, naléhal nedůtklivě na vyklizení všech objektů, aby se mohlo stavět. Když si majitelé dost nepospíšili, začali jim vojáci bourat střechu nad hlavou. Během několika let stál na troskách staré malostranské čtvrti Na pískách monumentální palác s nepřehledným množstvím komnat, se stájem pro tři sta koní, s velkolepou loggií do zahrady vyzdobené skvělými sochařskými díly, s jízdárnou a umělými jeskyněmi. Sirotek z malé heřmanické tvrze, jak je ve hře nazýván Daňkem, se stal v první třetině 17. století osobností, kolem níž, více než kolem kohokoli jiného, se soustřeďovaly osudy Čech a střední Evropy — a zároveň zájem i nenávisť všech veřejných činitelů té doby.

Hra í: Magdalenu Marii, děvče, LENKA KAPLANOVÁ, Magdalenu Marii, ženu, ZUZANA PRŮCHOVÁ, Lenu, nejstarší z fraucimoru, JARMILA PETROVÁ, Rejtara VLADIMÍR LORENC, Písaře PETR HÁJEK, Profouse ALEXANDR GREGAR, Valdštejna z roku 1634, mrtvého, jeho duch a stín FRANTIŠEK ČECH, živého Valdštejna a dále Khuena, Stralsundské měšťany, Maxmiliána Bavorského, Byritu, de Witta, Rašina, Šlika, Marradase, Butlera, Kryštofa Haranta, Ferdinanda II., Werdenberga, Bubnu, Gallase, Gordona, Lamormaina, Questenberga, Piccolominiho, Leslieho a dále vojáky, směřující do kláštera hrají VLADIMÍR ZAMAZAL, MARTIN MALÍNEK, JAN ŠTĚPÁNSKÝ, ZDENĚK PETR, RADEK PROCHÁZKA Na inscenaci spolupracovali: JANA ZAMAZALOVÁ a JAROMÍR VOSECKÝ (výprava a kostýmy), FRANTIŠEK ŠEDA, VLASTIMIL DANĚK, OLDŘICH VAJSAR a BOHUMÍR DŽUBEJ (technika, zvuk, světla), EVA VEVERKOVÁ (choreografie), IVA NOVÁKOVÁ (nápověda)

Hudba z děl Luboše Fišera, Antonia Vivaldiho a Bohuslava Matěje Černohorského

Úprava textu, scénografie, výběr hudby a režie ALEXANDR GREGAR

Premiéra 9. října 1986 k Mezinárodnímu roku míru, 50. výročí otevření ústeckého divadla, 90. výročí založení souboru

Vicena a 150. výročí cchoťnického divadla v Ústí nad Orlicí

Na půdorysu skutečných historických událostí třicetileté války, spojených s životními osudy Albrechta z Valdštejna, se odehrává příběh několika žen a mužů, jejichž jména v kronikách tohoto celoevropského vraždění nenajdeme. Na ně totiž místo nezbylo, přestože byl jejich život vykupován dražší krví, než tou, která byla prolita v Chebu. Historické téma ve hře Oldřicha Daňka je proto navýsost aktuálním zamyšlením, v němž v podstatě nejde o téma vzestupu a pádu jednoho obchodníka s válkou, jako spíš o postoje člověka k válce — a vlastně tedy k životu v základním smyslu toho slova.

oldřich daněk vévodkyně valdštejnských vojsk

Blaise Pascal: Na čem je založena společnost: I „Ten pes je můj“, říkaly ty ubohé děti. „Tohle je moje místo na slunci.“ Hle, to je počátek a předobraz uchvácení celé země. II Na čem člověk založí svůj pořádek světa, jež chce spravovat? Na libovůli kteréhokoli jednotlivce? Jaký by to byl zmatek! Nebo na spravedlnosti? Tu nezná. Kdyby ji znal, jistě by nebyl stanovil jako zásadu právě tu nejobecnější ze všech, které kdy lidé hlásali: ať se každý řídí podle mravů svého kraje. Opravdová spravedlnost by si svým jasným podobením všechny národy a zákonodárci by si místo neměnné spravedlnosti nebrali za vzor výmysly a rozmary Persanů nebo Němců. Pak bychom viděli, že ji zavedly všechny státy na světě ve všech dobách. Místo toho nevidíme žádný spravedlivý čin, který by se změnou zeměpásu nezměnil i svou povahu. Vzdálenost tří stupňů k pólu převrátí veškerou justici, jediný poledník rozhodne o pravdě. Základní zákony se mění po několika letech panování. Právo má své období. Vstup Saturnu do souhvězdí Lva nám označí zrod toho nebo onoho zločinu. Povedená spravedlnost, tvoří-li její hranici řeka! Z této strany Pyrenejí pravda, na oné straně blud. Prohlašuji, že spravedlnost nespočívá v obyčejích, ale v přirozených zákonech, společných pro všechny země. Jistě by na tom neústupně trvali, kdyby bezhlavá náhoda, která rozsévala lidské zákony, mezi nimi byla objevila alespoň jeden všeobecně platný. Jenomže libovůle lidí se rozrůžnila až komicky, a takový zákon tedy není. Loupež, krvesmilstvo, vraždění dětí a rodičů, to všechno někdy patřilo k dobrým skutkům. A může být něco směšnějšího, že nějaký člověk má právo mě zabít, protože bydlí na druhé straně řeky a jeho vladař je znesvářen s mým, přestože já s tím člověkem žádné neshody nemám? XXV Spravedlnost není než to, co je zavedeno: takže všechny zavedené zákony jen proto, že jsou zavedené, budou nezbytně považovány za spravedlivé a nebudou zkoumány. XXXVIII „Proč mě zabíjíte? Vždyť jste ve výhodě, nemám u sebe zbraň.“ — „Ale což nebydlíte za vodou? Příteli, kdybyste bydlel z této strany, byl bych váš vrah a bylo by nesprávné vás zabíjet. Jenže vy bydlíte na druhém břehu a proto si počínám rytířsky a správně.“ XXXIX V této době je pravda tak zatemněná a lež tak zavedená, že pravdu může poznat jen ten, kdo ji miluje. XLII Jsi snad proto méně otrokem, že tě tvůj pán miluje a je na tebe laskavý? — „Opravdu jsi na tom dobře, otroku, pán je na tebe laskavý. Zanedlouho tě ztluče.“ XLVI Vinou lidské vzpurnosti se z nejpošetilejších věcí na světě stanou ty nejrozumnější. Je snad něco zpozdilejšího, než vybrat k řízení státu prvního syna královny? K velení na lodi nevybíráme cestujícího, který pochází z nejurozenější rodiny. Takový zákon by byl směšný a nespravedlivý. Lidé však jsou a vždy budou také takoví, a proto se stává rozumným a správným. A koho jiného bychom měli vybírat? Nejctnostnějšího a nejrozumnějšího? Ale to se hned pustíme jeden do druhého, každý si přece dělá nárok, že je ten nejctnostnější a nejrozumnější. — Přiřkněme tuto důstojnost něčemu nepopíratelnému. A tím je nejstarší králův syn. To je jasné, nikdo se o to nepře. Rozum nemůže udělat nic lepšího, neboť nejhorší pohroma je občanská válka. XVI Moc králů je založena na rozumu a bláhovosti lidu, ale mnohem víc je bláhovosti. V základu největší a nejvýznamnější věcí na světě je tedy slabost. Tento základ je pozoruhodně spolehlivý, neboť na nic se nedá spoléhat víc než na to, že lid bude slabý. Co se zakládá na zdravém rozumu má základ velmi chatrný. — Například účta k moudrosti. LI Královnou světa je moc, nikoli mínění. Jenže mínění využívá moci. Moc vytváří mínění. Podle našeho mínění je ohebnost krásná. Proč? Protože ten, kdo se rozhodne tančit na provaze, bude sám, a já vytvořím mocnější skupinu spřeženců, kteří prohlásí, že to krásné není. LII Velikost člověka spočívá v myšlení. [MYŠLENKY: Blaise Pascal, 1623-1666, francouzský matematik a fyzik, klasický prozaik a myslitel. V šestnácti letech napsal „Pojednání o kůželošekách“, v devatenácti sestrojil aritmetický počítací stroj, aby ulehčil práci svému otci, bernímu úředníkovi. Později sestrojil těchto strojů ještě čtrnáct a stal se tak do jisté míry vynálezcem kybernetiky. Zabýval se fyzikální podstatou vzduchoprázdna, tlakem vzduchu a zákony hydrostatiky. Prosazováním nových fyzikálních zákonů se dostal do sporu s jezuity. Ostře s nimi polemizoval v „Listech venkovanovi“, v nichž odhaluje feudálně absolutistickou morálku. „Listy“ byly odsouzeny Římem a brzo se ocitly na seznamu zakázaných knih. Citované „Myšlenky“ měly být doplněním předcházejícího spisu. V jejich dokončení však Pascalovi zabránila smrt. Jako torzo vyšly v roce 1670. V roce 1982 vydalo nakladatelství Albatros v překladu M. Žiliny]. PROGRAM ke hře Oldřicha Daňka „Vévodkyně valdštejnských vojsk vydal SKP Ústí nad Orlicí v září 1986. Redakce Alexandr Gregar. V grafické úpravě použito litografie nár. umělce Albína Brunovského.